

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ІННІ української
філології та соціальних
комунікацій, доцент
О. В. Іванченко
(протокол засідання
Вченої ради ІННІ української
філології та соціальних
комунікацій
№ 2 від 25 жовтня 2022 року)

**ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
З «ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ»**

для студентів освітнього рівня магістр
спеціальності 061 «Журналістика»
ОПП «Медіакомунікації»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

**ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
З «ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ»**

для студентів освітнього рівня магістр
спеціальності 061 «Журналістика»
ОПП «Медіакомунікації»

Черкаси – 2022

Програма екзамену з «ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ» / уклад.: Т. Г. Бондаренко, Н. О. Ковтун. Черкаси, 2022. 18 с.

Укладач(і):

Кандидат філологічних наук, доцент *Т. Г. Бондаренко.*

Кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент *Н. О. Ковтун.*

Рецензенти:

Доктор філологічних наук, професор *Різун В. В.*

Доктор філологічних наук, професор *Фінклер Ю. Е.*

*Програму іспиту обговорено й схвалено
на засіданні кафедри журналістики, реклами та PR-технологій
(протокол № 3 від 21 жовтня 2022 року)*

Пояснювальна записка

Програму екзамену з «Теорії та історії соціальних комунікацій» розроблено для студентів спеціальності 061 «Журналістика», затверджено Вченою радою ННІ української філології та соціальних комунікацій (протокол засідання № 2 від 25 жовтня 2022 року).

Комплексний державний іспит є продовженням навчально-виховного процесу, складовою частиною завершального етапу підготовки майбутніх фахівців зі спеціальності 061 «Журналістика».

Мета державного іспиту – закріпити та систематизувати знання з історії та теорії соціальних комунікацій, перевірити аналітичні здібності, уміння диференціювати і класифікувати масовокомунікаційні явища, установлювати їхні спільні і відмінні ознаки, застосовувати теоретичні положення на практиці шляхом використання комп'ютерних програм для опрацювання медійного контенту; оцінити рівень теоретичної й практичної підготовки студента до самостійної роботи в ЗМІ, професійні якості та вміння, систему знань і ступінь фахової відповідальності, а також своєрідність соціально-творчої позиції й діяльності.

Підсумковий іспит передбачає питання із циклу загальнопрофесійних і спеціальних дисциплін. Підготовка до нього вимагає не механічного повторення засвоєних на різних курсах знань, а самостійної систематизації матеріалу. За підсумками іспиту комісія ставить оцінку, що системно відображає ступінь готовності студента до професійної діяльності.

Завдання комплексного державного іспиту:

1) підсумувати кваліфікаційні вимоги до осіб, які здобувають фах з спеціальності 061 «Журналістика», зосередити увагу студентів на систематизації та повторенні концептуальних професійних відомостей;

2) визначити рівень засвоєння студентами фахових знань, отриманих протягом навчання;

3) здійснити контроль рівня поінформованості стосовно методологічних та теоретичних принципів, проблем і положень медіадисциплін;

4) перевірити вміння самостійно аналізувати складні медіаявища та процеси інформаційного розвитку суспільства;

5) проконтролювати якість навичок вирішення практичних завдань, конкретного аналізу проблемних ситуацій медійного характеру;

6) з'ясувати ступінь сформованості навичок активного використання здобутих знань у професійній та суспільній діяльності;

7) зробити висновок про здатність студента самостійно, логічно й послідовно висловлювати власні переконання, підтверджувати їх теоретико-практичними фактами, здійснювати самоконтроль та критично оцінювати знання і навички. Отже, комплексний державний іспит слугує засобом усебічного впливу на особистість студента і має контрольну, пізнавальну та виховну функції.

Діагностика знань випускників-магістрів здійснюється шляхом виявлення теоретичних знань і практичних умінь з таких навчальних дисциплін, що передбачають засвоєння професійних компетенцій нормативної ОКХ та її варіативної частини («Теорія та історія соціальних комунікацій»; «Масова комунікація та інформація»; «Медіаправо»; «Журналістикознавство»; «Історія журналістики»; «Журналістська етика»; «Журналістський фах», «Сучасні цифрові медіа», «Web-дизайн», «Управління поведінкою аудиторії», «Інформаційно-комунікаційні технології», «Реклама і PR в медіагалузі», «Мова медій», «Медіадискурс», «Блогінг й соціальні мережі» тощо).

Програма складається з «Пояснювальної записки», «Переліку питань і завдань», «Вимог до рівня підготовки з медіакомунікацій», «Критеріїв оцінювання знань і вмінь», «Форм проведення екзамену. Змісту і структури екзаменаційних білетів», «Рекомендована література».

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ І ЗАВДАНЬ

1. Теорії масової комунікації. Соціальні функції масової комунікації.
2. Специфіка комунікаційного впливу й основні завдання комунікації.
3. Напрями та методи досліджень масової комунікації.
4. Визначення терміна «масова комунікація». Специфіка й функції масової комунікації.
5. Синонімічність термінів «комунікація» і «спілкування» у контексті ТМК. Типологія комунікації й місце в ній МК.
6. Етапи становлення науки про масову комунікацію. Вплив наукових шкіл і вчень на розвиток науки про масову комунікацію.
7. Аспекти дослідження масовокомунікаційного процесу. Професійні комунікаційні організації.
8. Моделі масової комунікації: загальна характеристика.
9. Комуникант у масовій комунікації. Типи професійних комуникантів.
10. Характерні риси масової аудиторії. Групи отримувачів повідомлень у МК.
11. Поняття про канал та засіб у масовій комунікації.
12. Вербальні, невербальні та паравербальні комунікативні коди в МК.
13. Комуникативна мета та стратегії й тактики її реалізації.
14. Результативність (ефективність) комуникативного повідомлення.
15. Види ефектів у масовій комунікації. Проблеми зворотного зв'язку в МК.
16. Природа інформації. Види інформації в суспільстві.
17. Сутність поняття «масова інформація». Масова інформація як продукт споживання та як засіб виробництва. Функції масової інформації.
18. Використання інформації як зброї. Види інформаційної зброї.

19. Поняття про інформаційні війни та інформаційні операції. Інформаційна експансія.

20. Мета й завдання інформаційних воєн. Пропаганда як різновид інформаційної війни.

21. Методи інформаційного захисту.

22. Поняття про інформаційний простір держави. Сутність поняття «інформаційна політика» держави. Напрями державної інформаційної політики України.

23. Інформаційна безпека держави, її складники.

24. Поняття про медіабезпеку. Джерела небезпеки для журналіста.

25. Поняття про надзвичайні ситуації, екстремальні ситуації, їхні різновиди. Правові норми діяльності журналістів у надзвичайних ситуаціях.

26. Підготовка журналіста до роботи в «гарячих точках». Правила поведінки працівника ЗМІ в зоні бойового конфлікту. Особливості висвітлення воєнних дій в Україні.

27. Дії журналіста під час викрадення. Взяття медійника в заручники. Поведінка журналіста в полоні.

28. Права та обов'язки журналістів і правоохоронців.

29. Особливості захисту журналіста в соцмережах. Дії журналіста в разі загрози в соцмережі. Видалення сторінки.

30. Визначення поняття «психологічна безпека» у журналістиці. Синдром професійного вигорання в журналістиці. Подолання відчуття страху та невпевненості в критичних ситуаціях.

31. Шляхи захисту віртуальної особи журналіста в інтернет-просторі. Прийоми захисту журналіста в інтернеті, надані розробниками «Google».

32. Правильне зберігання інформації в комп'ютері. Відновлення втраченої інформації.

33. Перешкоджання професійній діяльності медійників.

34. Авторське право в журналістиці.

35. Аналітична кореспонденція: технологія написання.

36. Аналітична стаття: різновиди, особливості створення.

37. Джерела інформації.

38. Жанр у журналістиці. Визначення жанру. Критерії поділу журналістських творів на жанри.

39. Жанровий поділ у журналістиці.

40. Замітка та її різновиди.

41. Коментар: специфіка жанру.

42. Методи збирання інформації в журналістиці.

43. Методологічні основи творчості (методологічна культура) журналіста.

44. Особливості жанрів інформаційної кореспонденції та інформаційного інтерв'ю.

45. Особливості жанру аналітичного інтерв'ю.

46. Принципи журналістики.

47. Репортаж. Специфіка жанру.
48. Семантичне наповнення поняття «журналістика». Інфраструктури журналістики.
49. Специфіка жанрів інформаційного звіту та бліц-опитування.
50. Специфіка інформаційного тексту. Загальні вимоги до інформаційного тексту.
51. Схема функціонування ЗМІ. Функції журналістики.
52. Типи журналістської творчості. Форми та види творчої діяльності журналіста.
53. Медіадискурс у системі комунікативних видів дискурсу: класифікаційні ознаки й типологія.
54. Феномен медіатексту, його класифікаційні особливості, співвідношення з текстом.
55. Специфіка комп'ютерного дискурсу та дискурсу інтернет-ЗМІ.
56. Заголовок як елемент дискурсної структури та самостійний дискурс. Диференційні ознаки класифікації медіазаголовків.
57. Функції медіазаголовків. Заголовкові комплекси.
58. Рекламний дискурс у мас-медіа. Аргументи в рекламному дискурсі.
59. Політичний дискурс як різновид медіадискурсу. Основні компоненти політичного медіадискурсу.
60. Сучасна політична реклама.
61. Інструменти для залучення респондентів до реагування на контент (опублікування контенту, створеного аудиторією; власне журналістські ресурси для взаємодії з читачами).
62. Поведінка аудиторії ЗМІ: традиційні та інноваційні вияви.
63. Вияв активності аудиторії в площині коментування інтернет-текстів.
64. «User Generated Content». Типи контенту, особливості використання журналістами.
65. Тролінг як вид управління інтерактивними потоками в інтернеті.
66. Флейм і флуд як методи програмування реакції інтернет-користувачів.
67. Інформаційні віруси як технологічний метод управління активністю аудиторії.
68. Флешмоб як субкультурне та комунікаційне явище. Можливості використання флешмобів для формування аудиторії.
69. Службова медіаетика та дотримання журналістом норм етикету.
70. Вітчизняні та зарубіжні етичні кодекси журналістів: практика регулювання фахової діяльності.
71. Загальні принципи роботи з джерелами інформації та етичні заборони в процесі збору інформації. Принципи опублікування спростувань і виправлень.
72. Етичні взаємини журналіста з людиною як з об'єктом діяльності (втручання в особисте життя, «люди в горі» та ін.).
73. Права та етичні обов'язки журналіста під час виборів. Конфлікт інтересів та ставлення журналіста до преференцій.

74. Етичні стандарти екстремальної журналістики. Висвітлення катастроф і стихійних лих; громадянської непокори; етнічних конфліктів; терористичних актів; воєнних дій; злочинів і нещасних випадків.
75. Етичні засади роботи журналіста в інтернеті.
76. Сучасні тренди в цифровій журналістиці.
77. Мультимедійні історії як новий формат медійного мовлення. Платформи для створення лонгридів.
78. Сервіси створення інфографіки.
79. Природа та функції телебачення.
80. Організація телевізійного мовлення. Програмування телевізійного мовлення.
81. Особливості телевізійної комунікації. Тележурналіст як комунікатор.
82. Проведення фото- та відеофіксації відповідно до норм «Цивільного кодексу України». Знімання на приватній території.
83. Поняття про публічну інформацію, її різновиди за режимом доступу. Шляхи отримання публічної інформації.
84. Класифікація реклами. Критерії і види.
85. Переваги й недоліки реклами в друкованих медіа.
86. Специфіка радіої реклами, її форми й жанри.
87. Особливості реклами на телебаченні. Жанри телереклами.
88. Переваги й недоліки інтернет-реклами. Види реклами в інтернеті.
89. Структурні особливості рекламного тексту і вимоги до нього.
90. Поняття про ефективність реклами. Види ефективності та методи їх вивчення.

Зміст і структура державного іспиту з «ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ»

Державний іспит з «Теорії та історії соціальних комунікацій» – це комплекс теоретичних питань, розбитих за такими змістовими модулями:

Змістовий модуль 1 «Історія соціальних комунікацій та соціально-комунікаційних інститутів суспільства»

Поняття про комунікацію, соціальну комунікацію, масову комунікацію; поняття про соціальні інститути, соціально-комунікаційні форми організації людської діяльності, форми комунікації в історичні періоди розвитку людського суспільства.

Історичні умови, соціокультурні фактори еволюції соціальних комунікацій. Виникнення каналів розповсюдження соціальної інформації. Комунікаційні канали як матеріальна складова системи соціальних комунікацій. Їх характеристика як засобу (лінії зв'язку) для передачі і сприйняття повідомлення в будь-якому вигляді (знаки, мова, коди, звуки, візуальні зразки) за допомогою матеріальних носіїв,

технічних пристроїв. Дописемні комунікації: звичаї, традиції, фольклор, мистецтво, їх роль і призначення. Виникнення писемної комунікації. Формальні та неформальні канали комунікації. Знакові комунікації як різновид документальної комунікації. Кризові явища в соціальній комунікації. Закономірності розвитку соціальних комунікацій. Становлення системи документальної комунікації. Виникнення технічних каналів. Книгодрук. Фотографія. Звукозапис, телефон, телеграф, радіо, фототелеграф, телебачення, відео, комп'ютерний зв'язок, електронна пошта. Виникнення електронної комунікації.

Соціокультурні фактори еволюції соціальних комунікацій. Рушійні сили розвитку соціальних комунікацій. Поняття про інформаційно-комунікаційні революції в суспільстві. Етапи становлення соціальних комунікацій, виникнення мови, писемності, книгодрукування, електричних засобів. Тенденції і моделі розвитку соціальних комунікацій. Становлення глобального інформаційного середовища. Характеристика комунікаційного середовища. мобільний зв'язок як основа прогресу інформатизації суспільства й основа еволюції соціальних комунікацій. Новітні цифрові медіа. Мережева організація соціальних комунікацій та її вплив на суспільні відносини.

Змістовий модуль 2

«Теорія соціальних комунікацій»

Загальне поняття соціальної комунікації як сукупності процесів і структур обігу інформації та знань у суспільстві, що забезпечують його існування й розвиток. Джерела та теорії соціальної комунікації. Формування основних аспектів теорії комунікаційної взаємодії: мовні, соціальні, технічні, психологічні.

Становлення теорії соціальних комунікацій. Проблемне поле досліджень: комунікаційна природа соціальної реальності; механізм комунікаційних зв'язків, взаємодії в різних комунікаційних системах, структурах, процесах; структурно-організаційні та функціонально-змістовні характеристики комунікаційних систем; основні етапи еволюції соціальних комунікацій та соціокультурні залежності; концептуалізація теорії та методів соціальних комунікацій; класифікаційні підходи до феноменів комунікаційної дії; управління соціальною інформацією та оптимізація соціально-комунікаційної взаємодії; соціально-інформаційні й когнітивні процеси, структури та технології як об'єкти досліджень.

Об'єкт соціально-комунікаційної теорії. Формування предметної складової досліджень. Формування категоріально-поняттєвого апарату.

Формування системи соціально-комунікаційних наук. Структура соціально-комунікативного знання. Теоретичні та прикладні соціально-комунікативні знання. Соціальна комунікація як засіб організації діяльності на основі цілеспрямованої передачі та обміну інформацією і знаннями. Соціальні функції комунікації. Матеріальна й ідеальна (духовна) складові комунікації. Моделі комунікації. Соціальні аспекти комунікації. Багатофакторність комунікації. Суб'єкти комунікації. Поняття комуніката й комуніканта. Природа соціальної комунікації. Умови ефективної комунікації, предмет спілкування, мета спілкування,

результативність комунікації. Поняття ефективності спілкування й комунікаційних ефектів. Типологія комунікаційних ефектів. Комунікаційні технології.

Змістовий модуль 3

«Журналістика в системі наук про соціальні комунікації»

Журналістика як соціальний інститут. Передумови виникнення журналістики та історичні закономірності її розвитку. Пражурналістські явища. Зміст поняття, основні категорії та принципи журналістики. Історичні типи, напрями та концепції журналістики. Система засобів масової інформації в загальному масово-інформаційному потоці. Журналістика як масово-інформаційна діяльність. Інфраструктура журналістики. Виникнення і розвиток різних інформаційних структур. Різновиди інформаційних структур, процесів, потоків.

Законодавче регулювання основних засад журналістики. Закони України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» та «Про телебачення і радіомовлення». Доступ до інформації. Особливості забезпечення права на інформацію. Закон України «Про інформацію». Види інформації. Основні правила передачі інформації. Авторське право в журналістиці. Закон України «Про авторські та суміжні права».

Інформаційний простір і національна безпека України. Інформаційні війни і проблеми захисту інформаційного суверенітету. Журналістика в системі ринкових відносин. Економічні проблеми засобів масової інформації.

Принципи як теоретико-методологічні основи журналістської діяльності. Закони журналістики. Взаємодія принципів і законів журналістики. Теорія та історичний розвиток принципів журналістики. Основні принципи сучасної журналістики.

Моральний обов'язок, честь та гідність як етичні норми журналістської діяльності. Професійні норми журналістської етики. Службові етичні норми журналістики. Особливості етичних норм та прийомів збору інформації. Основні моральні вимоги до журналіста. Джерела інформації як об'єкт морального ставлення журналіста.

Основні етапи роботи над журналістським твором. Структура журналістського твору. Техніка написання і саморедагування тексту. Доказ і аргументація в журналістиці. Структура доказу. Своєрідність аргументу. Найпоширеніші групи аргументів у публіцистиці. Полеміка і дискусія в ЗМІ: своєрідність, функції, здобутки і прорахунки.

Загальне поняття про жанр в журналістиці. Поділ жанрів на інформаційні, аналітичні, художньо-публіцистичні та його умовність. Журналістська практика як основа формування жанрів. Жанр і майстерність. Сучасні тенденції розвитку жанрів української журналістики. Явище жанрової дифузії у журналістській творчості. Свобода і необхідність у світі масовокомунікаційних відносин. Ефективність, дієвість, результативність журналістської діяльності.

Змістовий модуль 4

«Розвиток теорії видавничої справи й редагування в системі соціальних комунікацій»

Видавнича справа та редагування: теоретико-методологічні та термінознавчі аспекти понять. Видавнича справа як сфера суспільних відносин. Видавнича справа та редагування як галузь науки і як спеціальність.

Історія видавничої справи. Етапи становлення видавничої справи. Тенденції розвитку видавничої справи у світі і в Україні на сучасному етапі. Українська видавнича справа в порівнянні з європейськими країнами. Тенденції в організаційному, тематичному мовному та географічному аспектах. Законодавство України про видавничу справу.

Розвиток документознавства й архівознавства в системі наук соціально-комунікаційного циклу. Основні етапи розвитку документознавства й архівознавства. Розвиток цих наукових напрямів в Україні. Внесок провідних документознавців та архівознавців у розроблення теоретичних проблем документознавства й архівознавства. Історіографія українського документознавства й архівознавства.

Об'єкт і предмет книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства. Основні етапи розвитку книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства як наукових дисциплін. Внесок провідних учених у розробку теоретичних проблем книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства. Історіографія українського книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства. Проблематика сучасних книгознавчих, бібліотекознавчих, бібліографознавчих дискусій.

Змістовий модуль 5

«Методи вивчення та перспективи розвитку соціальних комунікацій»

Парадигматика наукових досліджень у сфері медіакомунікацій. Основні принципи та методологія дослідження соціальних комунікацій.

Формування системи методів у соціально-комунікаційних науках. Емпіричне накопичення фактів, запозичення, класифікація. Первинні методи (вивчення джерел, спостереження, опитування), метод експертних оцінок, збору дослідницького матеріалу. Вторинні методи: обробка й аналіз даних (кількісний та якісний аналіз, систематизація, інтерпретація), факторний аналіз, метод імплікаційних шкал. Контент-аналіз. Дискурс-аналіз. Методи третього типу — перевірка результатів: верифікаційні методи (порівняння постійних та змінних факторів тощо). За способом реалізації: логіко-аналітичні, візуальні, експериментально ігрові методи.

Система методів соціально-комунікаційних наук як діалектика загального, особливого та поодинокого. Історичні методи. Соціологічні методи. Діяльнісні методи. Методи системного підходу: структурний, функціональний, системного

аналізу. Інформаційний підхід. Соціально-комунікаційний підхід. Соціокультурний підхід. Синергетичний підхід.

Когнітивні методи. Наукові методи теорії масової комунікації, новітні методи досліджень комунікативного середовища; теорія масової комунікації як наука про закономірності спілкування: національний та глобальний аспекти; теорія масової інформації як наука про природу інформації, її характеристики та закономірності інформаційної діяльності; комунікаційні технології як сегмент прикладних досліджень масової комунікації.

Реклама й PR як прикладні соціально-комунікаційні технології в системі соціальних комунікацій. Методика вивчення ефективності рекламного повідомлення.

Сучасні тенденції розвитку науки про соціальні комунікації. Актуальні проблеми соціальної комунікації в сучасній Україні. Проблема кількісного аналізу соціальних комунікацій. Методи якісного аналізу комунікації. Поняття про моніторинг ЗМК. Принципи досліджень в сфері соціальних комунікацій. Актуальні проблеми соціальної комунікації та їх дослідження. Наукові напрямки дослідження соціальних комунікацій, критерії якісних досліджень соціальних комунікацій.

Вимоги до рівня підготовки студентів

Студенти, які проходять державну атестацію з «Теорії та історії соціальних комунікацій», повинні **знати**:

- базові теоретичні положення медіадисциплін;
- особливості написання різножанрових та політематичних матеріалів;
- основні тенденції розвитку сучасного інформаційного простору,
- категорійно-поняттєвий апарат журналістики;
- законодавчі, етичні засади регулювання діяльності ЗМІ;
- історію зародження, становлення та розвитку медіа;
- провідні медіа України та всього світу;
- світовий контекст еволюції ЗМІ тощо;

уміти:

- аналізувати журналістський матеріал у контексті його доби;
- чітко проводити типологічні паралелі із зарубіжною журналістикою,
- засвідчувати якісну готовність працювати у сфері практичної журналістики;
- створювати оригінальний авторський продукт;
- редагувати матеріали інших авторів тощо.

Форма проведення екзамену

Форма проведення й хід державного іспиту

Для перевірки теоретичної і практичної підготовки студентів державну атестацію проводять за білетами, складеним, відповідно до навчальної програми й згідно з цією програмою (методом комплексного усного опитування).

Екзаменаційні білети складаються з двох частин.

1. Теоретична охоплює три питання, покликані виявити рівень засвоєння теоретичних знань із теорії журналістики, комунікації та журналістської творчості.

2. Практична частина передбачає завдання, покликане перевірити рівень сформованості вмінь представляти типологічну характеристику видання, з'ясувати його місце в системі ЗМІ, здійснювати концептуальний аналіз.

На підготовку теоретичних питань на екзамені запропоновано 40 хв.

Хід державного іспиту. До початку іспиту групу студентів, які складають його за розкладом у конкретний день, запрошують до аудиторії, де відбувається засідання ДЕК. Голова комісії поздоровляє студентів із початком держіспиту, ознайомлюючи зі складом ДЕК, і коротко пояснює порядок її роботи.

Ураховуючи режим роботи комісії, до іспиту запрошують одночасно не більше ніж п'ять студентів. Кожному з них для підготовки відповідей призначають окремий стіл. Необхідні записи студент робить на стандартних аркушах або в спеціально підготовленому зошиті, що видає комісія.

Кульмінаційна частина іспиту – заслуховування комісією відповідей студента. Члени комісії, із дозволу голови ДЕК, мають право ставити уточнювальні й додаткові запитання. Методично доцільно задавати запитання після відповідей студента на всі питання екзаменаційного білета.

Якщо студент допускає помилки, його треба негайно виправляти. У разі необхідності можна супроводжувати свої зауваження короткими поясненнями, щоб запобігти можливим повторенням аналогічних помилок у подальших відповідях студента.

Додаткові запитання члени комісії задають на держіспиті за таких обставин: відповідь студента недостатньо повна, позбавлена логічності й визначеності; у відповіді допущено суттєві помилки; виникають сумніви щодо оцінювання знань студента.

Уточнювальні й додаткові запитання слід формулювати чітко. Члени комісії повинні пам'ятати про необхідність підтримки на іспиті невимушеної, доброзичливої обстановки, яка сприятиме спокійній підготовці студентів до відповідей. Водночас важливо органічно поєднувати на державному іспиті високу вимогливість і об'єктивність в оцінюванні, індивідуальний підхід до студентів у визначенні рівня їхніх знань.

Отже, засобом діагностики, що безпосередньо використовується на державному екзамені під час державної атестації, є усні відповіді на питання та комплексні практичні завдання, які вимагають використання декількох компетенцій, уключаючи компетенції варіативної частини ОКХ.

Результати державної атестації випускників оцінюють члени державної екзаменаційної комісії (ДЕКУ) за національною шкалою (чотирибальною –

«відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та відповідними балами за стобальною системою. У додаток до диплому випускника вносять оцінки за національною шкалою. Обговорення результатів складання комплексного державного екзамену і захисту атестаційних робіт стосовно кожного випускника здійснюють на закритому засіданні ДЕК. Рішення про оцінку приймають відкритим голосуванням, у якому бере участь лише склад комісії, простою більшістю голосів. При рівній кількості голосів голос голови комісії є вирішальним.

Результати складання комплексного державного екзамену та захисту атестаційних робіт оформляють протоколом, який затверджує голова ДЕКу в день захисту або складання другої (останньої) частини екзамену.

У випадках, коли оцінку випускнику виставляють із занесенням у протокол окремої думки членів комісії, голова ДЕКу зобов'язаний розглядати спірні питання і приймати остаточне рішення до затвердження протоколу.

Результати складання екзамену та захисту атестаційних робіт оголошують випускникам у день затвердження протоколу головою ДЕКу.

Критерії оцінювання знань і вмінь

<i>Оцінка за університетською шкалою оцінювання</i>	<i>Оцінка за національною шкалою оцінювання</i>	<i>Оцінка за ECTS</i>	<i>Критерії визначення оцінки</i>
90 – 100	відмінно	A	Студент глибоко аналізує факти та події; відповідає вичерпно, засвідчуючи високий рівень загальної ерудиції та комунікабельності; чітко, послідовно викладає думку; демонструє вміння пов'язати теорію і практику; застосовує творчий підхід до засвоєного матеріалу, повно й правильно виконує завдання; здатен коректно та перекогливо довести власну думку; зіставляє різні погляди, збалансовуючи „за” і „проти”; вдало диференціює матеріал на головний і другорядний; викладає суть предмета обговорення логічно, послідовно, виразно, доречно й економно.

82 – 89	добре	В	Студент самостійно й послідовно формулює власні думки, представляючи якісну відповідь; буде послідовний, тематично цілісний текст, урахувавши комунікативне завдання; переконливо аргументує свою позицію; зіставляє різні погляди на один і той же предмет, усвідомлюючи можливість інших підходів до обговорюваної проблеми. За умови повного знання програмного матеріалу, однак, мають місце деякі непринципові помилки несуттєвого характеру. Переважають логічні підходи перед творчими у відповідях на питання. Засвідчує вміння пов'язати теорію з практикою. У цілому належно структурує виступ, однак спотворює один-два факти чи порушує логіку викладу , допускаючи один-два недоліки.
75 – 81		С	Студент висловлює власну думку, певним чином аргументує різні погляди на проблему; демонструє належний рівень комунікативної вправності; презентує послідовний, повний, логічно викладений текст; у цілому розкриває тему, висловлює основну думку, проте бракує вміння виразно висловлювати особистісну позицію й належно її аргументувати; демонструє загалом достатній рівень фахової вправності. Проте змістове наповнення має окремі недоліки (за двома-трьома показниками).
68 – 74	задовільно	D	Студент представляє достатньо повне, осмислене висловлювання; у цілому ґрунтовно висвітлює тему, добираючи переконливі аргументи на їхню користь; загалом досягає комунікативної мети, висловлює судження й аргументує їх із допомогою загальновідомих фактів;

			помітні елементи оцінних характеристик та узагальнень, попри це відчутний брак компетентності стосовно фактажу та логіки осмислення, що підтверджено наявністю окремих недоліків (чотирьох) .
60 – 67		Е	Відповідь має переважно репродуктивний характер, студент засвідчує неглибокі знання основного матеріалу, наявна численна кількість неточностей. Студент створює зв'язний текст; частково виявляє елементи особистісної позиції щодо предмета обговорення; здебільшого вдало добирає вербальні засоби, але відсутня належна аргументація, чіткість висвітлення проблеми; допускає відхилення від теми. Зафіксовано недоліки (п'ять) змістового та логічного характеру.
35 – 59	незадовільно	FX	Студент не зміг продемонструвати знання з більшої частини матеріалу, неналежно засвоїв концептуальні положення фаху. У відповіді наявні грубі, принципові помилки. Не виконав або виконав, допустивши критичну кількість помилок, практичні завдання. Неграмотно й неправильно формулював висловлювання.
1 – 34		Ф	Відповідь відсутня.

Рекомендована література

1. Абетка візуальної грамотності / Баликін І., Волошенюк О., Чорний О., Федченко О. / За редакцією Волошенюк О., Іванова В., Євтушенко Р. Київ: АУП, ЦВП, 2019. 80 с.
2. Вайшенберг З., Кляйнштойбер Г., Пьорксен Б. Журналістика та медіа: довідник. Київ: Акад. укр. преси, 2011. 529 с.
3. Гороховський О. М. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи: практичний посібник. Дніпро: ЛІРА, 2017. 133 с.
4. Захарченко А. Інтернет-медіа: інтерактивний навчальний посібник для курсу «Підтримка сайту» для студентів відділення «Видавнича справа та редагування». Тернопіль: Крок, 2014. 198 с.
5. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: підручник. Львів: ПАІС, 2008. 270 с.
6. Іванов В. Ф. Журналістська етика: підручник. Київ: Вища школа, 2006. 231 с.
7. Іванов В. Ф. Соціологія масової комунікації: навчальний посібник. Київ: Видавничо-поліграфічний університет, 2000. 201 с.
8. Іванов В. Основні теорії масової комунікації і журналістики: Навчальний посібник / За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр Вільної Преси, 2010. 258 с.
9. Капелюшний А. Практичний посібник-довідник журналіста: Редагування в ЗМІ: Аналіз і перевірка фактичного матеріалу. Львів: ПАІС, 2004. 575 с.
10. Карпенко В. Журналістика: Основи професійної комунікації: навчальний посібник для вузів. Київ: Нора-прінт, 2002. 348 с.
11. Карпенко В. О. Жанри журналістики як форми масової комунікації: текст лекції. Київ: Інститут журналістики, 2002. 30 с.
12. Карпенко В. О. Інформаційна політика і безпека: підручник. Київ: Нора-друк, 2006. 320 с.
13. Квіт С. М. Масові комунікації підручник. Київ: ВД «КМА», 2008. 206 с.
14. Кормич Б. А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2004. 384 с.
15. Кросмедіа: контент, технології, перспективи : колективна моногр. / за заг. ред. д. н. із соц. ком. В. Е. Шевченко; Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київ: Кафедра мультимедійних технологій і медіадизайну Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2017. 234 с.
16. Кузнецова О. Д. Засоби масової комунікації: навчальний посібник. 2-ге вид., переробл. і допов. Львів: ПАІС, 2005. 200 с.
17. Кузнецова О. Д. Правові норми журналістики України. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім.І.Франка, 2006. 352 с.
18. Лісневська А. Мистецтво телевізійного репортажу: навч.-метод. посіб. для студ. з напрямку підготовки „Кіно-, телемистецтво” та „Тележурналістика”.

Луганськ: Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 189 с.

19. Лубкович І. М. Соціологія і журналістики: підручник. Львів: ПАІС, 2005. 173 с.

20. Марущак А. І. Інформаційна безпека держави: курс лекцій. Київ: КНТ, 2008. 136 с.

21. Марущак В. І. Школа журналіста: навчальний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2009. 136 с.

22. Миронченко В. Я. Технічні засоби радіомовлення та звукозапису: посібник для студентів Інституту журналістики. Київ: Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 76 с.

23. Михайлин І. Л. Основи журналістики: підручник. 3-є вид. доп. і поліпш. Київ: ЦУЛ, 2003. 284 с.

24. Мой Д., Ордольфф М. Телевізійна журналістика: Практична журналістика, том 62 / За загал. ред. В. Ф. Іванова; Пер. з нім. В. Климченка. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 234 с.

25. Москаленко А., Губерський Л. Масова комунікація: підручник. Київ: Либідь, 1997. 216 с.

26. Партико З. В. Теорія масової інформації та комунікації: навчальний посібник. Львів: Афіша, 2008. 290 с.

27. Посібник з верифікації / ред. К. Сільверман; пер. В. Білоусов. Київ: Європейський центр журналістики, 2014. 130 с.

28. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика: навчальний посібник. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2008. 663 с.

29. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації / упоряд. Г. Г. Почепцов. 2-ге вид., доп. Київ: Видавничий центр «Київський університет», 1999. 308 с.

30. Приступенко Т. О., Радчик Р. В., Василенко М. К. Журналістський фах: газетно-журнальне виробництво: навчальний посібник / за ред. В. В. Різуна. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. 287 с.

31. Різун В. В. Методи наукових досліджень у журналістикознавстві: навчальний посібник / В. В. Різун, Т. В. Скотникова. 2-е вид., перероб. і доп. Київ: Преса України, 2008. 144 с.

32. Різун В. В. Теорія масової комунікації: підруч. для студ. галузі 0303. «Журналістика та інформація». Київ: Видавничий центр «Просвіта», 2008. 260 с.

33. Словник журналіста. Терміни, мас-медіа, постаті / за ред. Ю. М. Бідзілі. Ужгород: Закарпаття, 2007. 224 с.

34. Холод О. М. Комунікаційні технології: підручник. Київ: КиМУ, 2011. 313 с.

35. Холод О. М. Соціальні комунікації: соціо- та психолінгвістичний аналіз: навчальний посібник. Переяслав-Хмельницький: Українська асоціація психолінгвістів, 2009. 272 с.

36. Цимбалюк В. С. Інформаційне право (основи теорії і практики). Київ: «Освіта України», 2010. 388 с.

37. Шевченко В. Е. Мультимедійний контент: конспект лекцій з навчальної

дисципліни. Київ: 2016. 100 с.

38. Шмідт Я. Нова мережа: ознаки, практики і наслідки веб 2.0: Посібник / Я. Шмідт / Пер. з нім. В. Климченко; за заг. ред. В. Іванова. Київ: Центр Вільної Преси, 2013. 284 с.

39. Шнайдер В., Рауе П.-Й. Новий посібник з журналістики та онлайн-журналістики / В. Шнайдер, П.-Й. Рауе / Перекл. з нім. В. Климченко; за загал. ред. В. Іванова. Київ: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2014. 358 с.

40. Юдін О. К. Інформаційна безпека держави: навчальний посібник. Харків: Консум, 2005. 576 с.

41. Яковець А. В. Телевізійна журналістика: теорія і практика : [підручник] / А. В. Яковець. Київ: «Вид. дім «Києво-Могилян. акад.», 2007. 240 с.

Законодавчі акти

42. Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів».

43. Закон України «Про державну таємницю».

44. Закон України «Про доступ до публічної інформації».

45. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні».

46. Закон України «Про захист суспільної моралі».

47. Закон України «Про інформаційні агентства».

48. Закон України «Про інформацію».

49. Закон України «Про рекламу».

50. Закон України «Про телебачення і радіомовлення».

51. Конституція України.